

Korset och Kronan

Nr 73/2021

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

CA 9: Om dopet (del 7)

Innan jag går in ytterligare på vad vår
bekännelse lär om dopet skall jag ta upp
något om Gamla testamentet och dess
förebilder för dopet.

Gamla testamentets förebilder

Vid tiden efter skapelsen och syndafallet
fanns varken omskärelse eller dop. När
djävulen hade lockat Adam och Eva till
synd predikade Gud först lagen som straff
för synden. Döden kom in i världen. Det
var både den kroppsliga, den andliga och
den eviga döden. Arvsynden skulle
fortplantas till varje människa. Hela
världen kom att stå skild från Gud under
hans vrede och förbannelse. Men i sin nåd
utlovade Gud evangelium om Messias, den
kommande Kristus. Detta Guds löfte om
förlåtelse och frälsning gällde för Adam och
Eva och alla deras efterkommande. Över
djävulen, som kom i gestalt av en orm,

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

predikade Gud en förskräcklig dom. Det
var samtidigt var ett evangeliskt budskap
om hela människosläktets räddning och
förlösning. Herren sade:

*Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan
och mellan din avkomma och hennes avkomma.
Han ska krossa ditt huvud och du ska hugga
honom i hälen (1 Mos. 3:15).*

Messias, Kristus, skulle komma och
krossa djävulens makt och så skulle hela
människosläktet frälsas. Detta evangelium
om den kommande Frälsaren predikades
därefter under hela GT:s tid. Genom löftet
om Messias, som skulle krossa djävulens
makt genom sin egen död och uppståndelse
blev människorna saliga under hela tiden
från skapelsen fram till NT:s tid. Därefter
predikas *samma evangelium*, men nu om den
Kristus som har kommit till världen. Så är
det grundläggande budskapet att alla
människor i alla tider har blivit och blir och
skall bli saliga endast genom tron på
Kristus.

Genom detta evangelium blev i gamla
testamentet både män och kvinnor, barn
och vuxna frälsta när de *genom tron mottog
budskapet*. Hebréerbrevets författare skriver:

Genom tron fick fäderna sitt vittnesbörd... Genom tron bar Abel fram ett bättre offer åt Gud än Kain... Genom tron blev Henok hämtad utan att möta döden... I tron byggde Noa en ark i helig fruktan för att rädda sin familj... I tron lydde Abraham när han blev kallad att dra ut till ett land som han skulle få i arv... Genom tron fick även Sara, som var ofruktsam, kraft att bli mor... I tron hölls den nyfödde Mose gömd av sina föräldrar... I tron gick folket genom Röda havet... Genom tron slapp den prostituerade Rahab att gå under... (Hebr. 11:2-31).

Rättfärdiggörelsen genom tron

Långt innan omskärelsen infördes upprepade Gud löftet om Kristus till Abraham. Han utlovade att frälsningen skulle komma just genom Abrahams säd, alltså genom en avkomling till Abraham, en son till Abraham och Sara. Det står:

I dig skall alla släkter på jorden bli välsignade (1 Mos. 12:13). Detta "i dig" syftar på den utlovade kvinnans säd, Kristus. Vidare står det:

*Herrens ord kom till honom (Abraham): "Det är inte han (Ismael) som ska ärva dig. En som kommer från din egen kropp (Isak) ska bli din arvinge." Sedan förde han honom ut och sade: "Se upp mot himlen och räkna stjärnorna, om du kan räkna dem." Och han sade till honom: "Så ska din avkomma bli." **Och Abram trodde på Herren, och han räknade honom det till rättfärdighet** (1 Mos. 15:4).*

Gud lovade Abraham att Kristus, frälsaren, skulle komma. Abraham trodde detta och blev så rättfärdiggjord genom tron allena. Läran om rättfärdiggörelsen genom tron kommer alltså ursprungligen varken från Luther eller från Paulus utan från Gud själv genom löfterna till Adam och Eva, Abraham m.fl. Gud själv upprepar också detta löfte genom profeten Habackuk, som skriver: "Den rättfärdige skall leva genom sin tro" (Hab. 2:4).

Jesus säger: "Abraham, er far, jublade över att få se min dag. Han såg den och gladd sig" (Joh. 8:56). Så kallas också Abraham trons fader (Rom. 4:16).

Syndafloden

En förebild till frälsningen och dopet var också den s.k. syndafloden (egentligen: den stora floden). Genom flodens vatten blev den troende Noa och hans familj räddade. Vi kan observera att frälsningen gällde både Noa, hans fru, deras tre söner och tre sonhustrur, tillsammans åtta personer. Detta kan verkligen sägas vara en förebild till att hela familjer blir frälsta genom dopet. Men de som inte trodde gick evigt förlorade. Så skriver aposteln Petrus:

Så led också Kristus en gång för era synder. Rättfärdig led han i orättfärdigas ställe för att föra er till Gud. Han blev dödad till kroppen men levandegjord genom Anden. I Anden gick han sedan och förkunnade sin seger för andarna i fängelset, för dem som förr hade vägrat lyssna när Gud väntade tåligt under Noas dagar medan arken byggdes. I den blev några få, åtta själar, frälsta genom vattnet. Efter denna förebild frälser nu dopet också er (1 Petr. 3:18-21).

Av detta ställe framgår det tydligt att att syndafloden var en förebild för dopet. Liksom floden och arken frälste Noa och hans familj frälser nu det kristna dopet varje troende som döps, såväl barn som vuxna. Här skall vi också lägga märke till hur Petrus framhåller att dopet verkligen frälser. Grundtexten har ord som tydligt och klart säger att liksom Noa och hans familj "blev frälsta genom vatten" (v. 20), blir nu också vi "frälsta genom dopet" (v. 21), som inte är en yttre rening utan "ett gott samvetes förbund" (Luthers övers.). Dopet betecknas här som ett förbund från Guds sida. Han lovar oss frälsningen genom dopet. Det är en objektiv tillsägelse och ett löfte som han vill att vi skall tro och lita på. Vi skall nu se att även omskärelsen var ett Guds förbund och en förebild till dopet.

Omskärelsen

Långt efter löftet om frälsningen genom Messias kom Guds befallning om omskärelsen till Abraham. Det står:

Sedan sade Gud till Abraham: "Du ska hålla

mitt förbund, du och dina efterkommande från släkte till släkte. Och detta är det förbund mellan mig och dig och dina efterkommande som ni ska hålla: Alla av manligt kön hos er ska omskäras. Ni ska skära bort er förhud, och det ska vara tecknet på förbundet mellan mig och er. I generation efter generation ska ni omskära alla av manligt kön bland er när de är åtta dagar gamla (1 Mos. 17:9-12).

Vi kan särskilt lägga märke till att omskärelsen beskrivs som ett tecken på Guds förbund med Abraham, alltså ett tecken på att Gud för alltid vill hålla sitt löfte om välsignelsen genom Kristus.

Det var visserligen en omskärelse som endast skedde med pojkar och männen. Men till Sara sägs samtidigt:

Din hustru Saraj ska du inte mer kalla Saraj, utan hennes namn ska vara Sara. Jag ska välsigna henne och ge dig en son också med henne. Jag ska välsigna henne så att folkslag och kungar över folk ska komma från henne (v. 15-16).

Guds välsignelse gällde alltså både män och kvinnor som trodde på Herrens löfte. Man kan inte dra en direkt, schematisk parallell med dopet och fråga sig varför inte kvinnor blev omskurna. Svaret är i så fall helt enkelt: Gud har inte ordnat det så. Löftet om frälsningen i GT gäller förvisso både män och kvinnor, men just omskärelsens tecken skulle endast ges åt män. Dopet däremot skall ges åt alla, både män och kvinnor, barn och vuxna.

När Gud gav befallningen om omskärelsen blev förstås även vuxna män omskurna. Så blev Abraham omskuren när han var 99 år tillsammans med allt sitt manliga husfolk och den 13-årige sonen Ismael (1 Mos. 17:24-27). Men i fortsättningen skulle omskärelsen av nyfödda alltid ske på den åttonde dagen. Så skedde med löftets son, Isak (1 Mos. 21:1-4).

Felaktiga tolkningar

Vi måste här vara försiktiga så att vi inte drar felaktiga, schematiska paralleller mellan omskärelse och dop eller på liknande sätt övertolkar andra saker i

Bibeln. Varje biblisk lära är sin egen princip säger Luther. Om vi t.ex. vill lära känna läran om nattvarden skall vi bara gå till de ställen som verkligen handlar om nattvarden. *Zwingli* och andra förnekare av Kristi närvaro i nattvarden gjorde felet att de använde sig av ställen med en symbolisk innebörd som inte alls handlade om nattvarden. På grund av en felaktig schematism tolkade man utifrån dessa ställen också nattvarden symboliskt.

I fornkyrkan var det särskilt *Origenes* (o. 185-254) som använde sig av en felaktig schematism. Han menade att det bakom bibeltextens yttre klara innebörd också måste finnas allegoriska, bildliga tolkningar. Dessa kunde ofta vara fantasifulla och långt bort från textens historiska, bokstavliga mening.

Det är inte fel att ibland använda allegorier om det sker i samklang med det bibliska budskapet enligt det man kallar *trons analogi*. Särskilt Jesu liknelser kan man ibland utlägga på olika sätt om det bara stämmer överens med Bibelns egen lära.

Men *Origenes* tolkade in en främmande mening i till exempel berättelserna om patriarkerna. Så kunde han komma fram till sin felaktiga lära om *alltings återställelse*, d.v.s. att alla människor till sist skulle bli frälsta (läran om *apokatastasis*).

Denna lära har idag blivit ganska allmän inom de samfund som accepterat den nya, bibelkritiska teologin. Den har tyvärr också funnits bland vissa mer konservativa teologer och då framställts som en ”förhoppning”. Jag har själv hört både *Lewi Petrus* (pingstvännernas mångårige ledare) och *Gunnar Rosendahl* (högkyrklighetens kände talesman) uttrycka dessa tankar. Så hade också den kände teologen *Dietrich Bonhoeffer*, som år 1945 avrättades i nazisternas koncentrationsläger, denna ”förhoppning”. Han var påverkad av Karl Barth och menade att det inte är en direkt lära, men något vi kan hoppas på (*källa: Sabine Dramm: Dietrich Bonhoeffer - An*

introduction to his thoughts, eng öv. 2007, tyskt original 2001. Se: baptist1861.blogspot.com).

Lag och evangelium

Det finns också en annan skillnad mellan omskärelsen och dopet som hänger samman med den viktiga bibliska skillnaden mellan lag och evangelium.

Mose lag var ju ett lagförbund, där tio Guds bud stod i centrum. Till lagens yttre bruk hörde också sådana ceremonier som omskärelsen och påskalammet. Hela den levitiska tempeltjänsten var nära förbunden med lagen. Alla dessa lagar kallar vi ceremoniallagar, och de upphävdes av Kristus när han kom till världen. Dessa lagar gällde endast Israels folk under gamla förbundets tid, liksom alla s.k. borgerliga lagar som Israel skulle iaktta. Till lagen hörde att den som inte omskars skulle *utrotas ur sin släkt*. Han hade brutit Guds förbund (1 Mos. 17:14).

Det står också att främlingar som ville förena sig med Israel måste omskäras:

Om en främling som bor hos dig vill fira Herrens påskhögtid, ska alla av manligt kön hos honom omskäras. Sedan får han komma och fira den, och han ska då vara som en infödd. Men ingen oomskuren får äta påskalammet (2 Mos 12:48).

Omskärelsen var liksom påskalammet en ceremoni som hörde till lagens bestämmelser. Varje manlig medlem av Israels folk måste vara oomskuren, och alla i landet skulle fira påskalammet. Beträktade som lagbestämmelser är nu dessa stadgar upphävda i nya förbundet. Samma sak gäller sabbaten, nymånader och andra högtider som Gud befallt i gamla testamentet. När Kristus har kommit är gamla förbundets tid slut. Därför skriver Paulus:

Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller när det gäller högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är en skugga av det som skulle komma, men själva verkligheten är Kristus (Kol. 2:16f).

Därför skriver Paulus också att ingen får

anse omskärelsen som en nödvändig ceremoni i nya förbundet. Den som gör det måste i så fall på nytt hålla hela lagen – vilket är omöjligt. Att kräva omskärkelse i nya förbundet är att upphäva läran om rättfärdiggörelsen. Paulus undervisar mycket om detta i sina brev. Han skriver:

Här är ingen längre grek eller jude, oomskuren eller oomskuren, barbar, skyt, slav eller fri, utan Kristus är allt och i alla (Kol. 3:11).

Omskärelsen är till nytta om du håller lagen. Men är du en lagbrytare har du trots din omskärkelse blivit oomskuren (Rom. 2:25).

Bröder, om jag fortfarande predikade omskärkelse, varför blir jag då förföljd? I så fall vore korssets anstöt borta (Gal. 5:11).

Den som fortfarande predikar omskärelsen som nödvändig - som man gör inom judendomen idag - är kvar under lagen och står utanför evangelium och frälsningen. Omskärelsen som lag är avskaffad.

Omskärelsen som evangelium

Många av GT:s ceremoniallagar är också förebilder för det nya förbundet. Några exempel:

Hela den levitiska prästtjänsten med översteprästen Aron i spetsen pekar på Kristus. Arons offer i det allra heligaste då blod stänktes på arkens lock (nådstolen) är en förebild för Kristi offer som den store översteprästen som med sitt blod är en nådstol för hela världen.

Leviternas prästtjänst är också en förebild för alla kristnas allmänna prästadöme.

Templet är en förebild för den kristna församlingen, där Gud själv bor med sin helige Ande.

Påskalammet är en förebild för Kristus som Guds lamm, som borttager världens synd (Joh. 1:29). Det är också en förebild för nattvarden, Kristi kropp och blod, som är det nya förbundets sakrament till syndernas förlåtelse (Matt. 26:26ff).

Omskärelsen är en förebild för dopet. Redan när omskärelsen gavs var det tydligt

att den skulle vara ett tecken på det förbund som Gud hade ingått med Abraham som ett trons förbund. Paulus skriver:

Han (Abraham) fick omskärelsens tecken som bekräftelse på trons rättfärdighet, och den hade han redan som oomskuren. Så skulle han bli far till alla oomskurna som tror, och så skulle rättfärdighet tillräknas dem (Rom. 4:11).

Paulus skriver också i Kolosserbrevet:

I honom blev ni också omskurna, inte med människohand utan med Kristi omskärelse, när ni avkläddes er syndiga natur och begravdes med honom i dopet. I dopet blev ni också uppväckta med honom genom tron på Guds kraft, han som uppväckte honom från de döda (Kol. 2:11f).

Här betecknas dopet uttryckligen som ”Kristi omskärelse”. Omskärelsen var alltså ett tecken på löftet, som utlovade förlåtelse i kraft av den kommande Kristus och hans verk. Han skulle söndertrampa ormens huvud. I nya förbundet skedde detta genom Jesu liv och ställföreträdande verk. Han uppfyllde lagen i vårt ställe. Han dog för alla våra synder. Denna stora gåva ges oss nu i både ordet och sakramenten. Så är dopet nya förbundets sanna omskärelse som ger varje döpt löftet om syndernas förlåtelse.

Men gamla testamentets förebilder var inte sakrament i exakt samma mening som dop, avlösning och nattvard. De ingick i lagens ceremoniella föreskrifter, vilka alla pekade fram mot att Kristus skulle komma. De var också verkliga tecken på Guds nåd, och i den meningen kan vi kalla dem för gamla testamentets sakrament. Ordet sakrament är ju inte bibliskt definierat. Det kan användas om heliga handlingar i en vidare mening eller om olika förbund. Luther påpekar att med en vidare definition kan både bönen och överheten kallas sakrament. Men om man menar handlingar som tillsammans med ett yttre tecken utlovar syndernas förlåtelse så är endast dop och nattvard sakrament i nya förbundet. Menar man de handlingar där

syndernas förlåtelse utlovas så måste också bikten eller skriftermålet räknas som sakrament, vilket våra bekännelseskrifter gör. Den romerska indelningen med sju sakrament är däremot felaktig om man som katolikerna avser handlingar där Guds nåd ges. Då kan t.ex. inte äktenskapet räknas dit även om det förvisso är en bild av Kristus och församlingen.

Det är i detta sammanhang man måste vara försiktig med att dra direkta paralleller mellan påskalamm/nattvard respektive omskärelse /dop.

Nattvarden innebär något helt nytt då Kristus här ger sin kropp och sitt blod under bröd och vin. Detta är inte en symbol utan en fysisk verklighet. Det konsekrerade brödet är Kristi sanna kropp. När prästen efter instiftelseorden håller brödet och bågaren i händerna är det Kristi egen kropp han hanterar och som sedan räcks till varje nattvardsgäst. Detta är något nytt och helt unikt som inte fanns i gamla förbundet.

På liknande sätt är dopet något helt nytt som inte fanns i GT. Det kristna dopet innebär ett verkligt sakrament där syndernas förlåtelse ges som en Guds handling i kraft av dopets instiftelseord. När Guds ord kommer till elementet (vattnet) blir det ett sakrament, säger Augustinus med rätta. Så är dopet något mer än ett tecken på den kommande Kristus som omskärelsen pekade fram emot. Dopet är förebildens verkliga fullbordan. Dopet som sådant frälsar i samma mening som också ordet och nattvarden frälsar. Den som döps kan vara förvissad om att Gud i dopet har uttalat en personlig frälsning över just honom eller henne, och att detta löfte gäller för hela det kristna livet!

Därför säger aposteln Paulus med rätta:

Alla ni som blivit döpta till Kristus har iklätt er Kristus (Gal. 3:27).

På liknande sätt säger Petrus att vi

kristna är födda på nytt genom ordet:

Ni är ju födda på nytt, inte av en förgänglig säd utan av en oförgänglig, genom Guds levande ord som består (1 Petr. 1:23).

Detta betyder inte att hycklare som saknar tron är pånyttfödda och kan bli frälsta utan tro. Men det betyder att Gud i nya förbundet verkligen skänker syndernas förlåtelse genom sina sakrament. Det gäller också bikten/skriftermålet där syndernas förlåtelse tillsägs utan villkor. Det sker i kraft av Jesu egna ord:

Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna (Joh. 20:23).

Slutord

Det som är så viktigt när det gäller förhållandet mellan förebilderna i GT och uppfyllelsen i NT är den rätta synen på rättfärdiggörelsen och läran om lag och evangelium.

Som del av gamla förbundets ceremoniallag blev omskärelsen, påskalammet, prästerskapet, templet m.m. upphävda när Kristus kom. Den som t.ex. hävdar att omskärelse i nya förbundet är nödvändig förnekar rättfärdiggörelsen genom tron allena. Där får ingen lag blandas in, inte ens tio Guds bud. Om inte den evigt gällande morallagen, tio Guds bud, kan hjälpa oss till salighet kan inte heller övriga lagar göra det. Den som kräver att gamla testamentets lagar om mat och dryck, sabbat och högtider, omskärelse och påskalammet m.m. också måste hållas i nya förbundet förnekar rättfärdiggörelsen.

Detta sker t.ex. när *adventisterna* kräver att vi måste fira lördagen som sabbat eller när andra säger att Gud istället har insatt söndagen som nödvändig gudstjänst dag. Allt sådant måste vara fritt i nya förbundet.

Men dop, nattvard och avlösning är i nya förbundet instiftade av Gud själv. Därför måste vi hålla oss till dem. Det är inte en fri sak om vi i våra kyrkor vill ha dop, nattvard och bikt. De är sakrament som hör till det nya förbundet på samma

sätt som Guds ords muntliga predikan eller läsningen av de heliga Skrifterna är nödvändiga. De är alla medel som Gud använder för att ge oss frälsningen. I denna mening är också predikoämbetet nödvändigt. Gud har befallt att det skall finnas, så att vissa män kallas att förvalta nådemedlen, ordet och sakramenten.

Men sakramenten som nådemedel är inte lag utan evangelium. De är befallda av Gud och skall finnas, men de är inte detsamma som lagens predikan. Lagen avslöjar vår synd och fördömer oss. Men evangelium förkunnar och skänker förlåtelsen genom Kristus. Så utgör nådemedlen en evangelisk förkunnelse som visar oss hur rik Gud är i sin nåd. Han skänker samma förlåtelse i ordet och sakramenten, men på olika sätt.

I *ordet* förkunnar Gud att Kristus har dött för alla våra synder och att var och en som omvänder sig och tror och flyr till Kristus får sina synder förlåtna.

I *dopet* förkunnar Gud att var och en som döps får Guds förlåtelse och löfte om syndernas förlåtelse. I dopet föder Gud människan på nytt och fortsätter sedan att förnya henne i den dagliga omvändelsen.

I *nattvarden* förkunnar Gud att han skänker oss sin kropp och blod under bröd och vin till syndernas förlåtelse. Varje nattvardsgäst tar emot Kristi kropp och blod. Detta gäller även sådana som inte tror. Men om de tror tar de emot förlåtelsen. Nattvarden skall så vara en färdkost för de kristna genom hela deras andliga liv. Det är ett *odödlighetens läkemedel*.

I *bikten* ger Gud en personlig, ovillkorlig tillsägelse om syndernas förlåtelse. När prästen säger: Jag förlåter dig alla dina synder i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn, så är det Gud själv som genom en människas röst förlåter synden. Detta sker utan några som helst villkor. Detta sker utan några som helst villkor. Därför skall vi tro på förlåtelsen i avlösningen utan att tvivla.

Dopet, som hela denna långa artikelserie handlar om, är det första och grundläggande nådemedlet vid sidan om ordet. Det är naturligt att detta nådemedel utgör början av det kristna livet redan hos det lilla barnet. Så skall dopet vara den kristnes dagliga försäkran om frälsning och evigt liv. Så sjunger vi:

Glad jag städse vill bekänna:

Jag är döpt i Jesu namn.

Ingen tillflykt är som denna:

öppen står min Faders famn.

Ringa jordens skatter väga

Mot det ena, att få äga,

Klädd i dopets helga skrud,

Nåd och barnskap hos Gud.

(Sv. Ps. 1937, nr 184:1)

Forts. i nästa nummer